

Цирфа
Юлія Анатоліївна

Соціокультурні особливості формування зовнішньополітичної ідентичності держави в умовах глобалізації

УДК 327:316.7]:339.9(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-4-79-84>

Цирфа Юлія Анатоліївна
кандидат політичних наук,
асистент кафедри міжнародного
регіонознавства
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Мельникова, 36/1, м. Київ, Україна

Зовнішньополітична ідентичність держави нині формується під впливом низки чинників, серед яких одне з провідних місць посідає культурна складова частина. Культурний сектор розвитку людства постійно піддається трансформаціям, спричиненим зростанням значення ЗМІ та інформаційних технологій. Їхнє поширення полегшується завдяки глобальним зв'язкам, які нині діють між державами та соціумами в усіх секторах життєдіяльності.

Метою цього дослідження є виокремлення соціокультурних особливостей формування зовнішньополітичної ідентичності держави в умовах глобалізації, зважаючи на зміну політико-соціальних цінностей в Україні та специфіку їхньої екстраполяції у соціумі в період транзитивного розвитку держави.

У процесі роботи автор удався до загальнонаукових принципів пізнання суспільних явищ, діалектичного, діяльнісного, системного і прогностичного підходів, що дали змогу розкрити специфіку становлення і розвитку зовнішньополітичної ідентичності як політико-соціального конструкту в епоху глобалізаційних змін. Використання міждисциплінарного підходу зумовлене характером концепту «зовнішньополітична ідентичність», становлення якого супроводжувалося активною участю різних наук. Визначено, що зовнішньополітична ідентичність держави характеризується множинністю проявів і багаторівневістю, оскільки є динамічною категорією. Вона змінюється в залежності від того, яким чином взаємодіють держава та соціум, а також державний суб'єкт та значимі для нього «Інші» на міжнародній арені. Таким чином, зовнішньополітична ідентичність перебуває в процесі постійного формування на внутрішньо- та зовнішньополітичному рівнях і не може розглядатися як даність.

У результаті зовнішньополітичної діяльності держави і її взаємодії з «Іншими» визначається позиція останніх щодо місця цього суб'єкта в рамках певної системи міжнародних відносин, тобто артикулюється групова належність її соціуму на глобальному рівні.

В епоху глобалізації цей процес перебуває під постійним впливом масової культури та ЗМІ, котрі здатні викривити формування зовнішньополітичної ідентичності держави, впливаючи на її суспільство. Уникнути їх деструктивного впливу можна за умов налагодження діалогу між представниками державної влади та соціумом й акцентування на традиційних для останнього маркерах ідентичності – історичній пам'яті, мові, символах.

Ключові слова: зовнішньополітична ідентичність, глобалізація, держава, соціум, культура, політичний транзит.

Вступ. У світлі новітніх трансформацій політичних позицій української держави на світовій арені та процесу реформування всіх сфер життєдіяльності вітчизняного суспільства, що розпочався в 2013–2014 рр., нині можна говорити про перманентну реконфігурацію ідентичності соціуму та, як наслідок, зовнішньополітичної ідентичності держави в глобальному масштабі. Нестійкий стан цього типу ідентичності, в принципі, є характерною рисою сучасних суспільств, котрі переживають період транзитивного становлення. Однак специфіка ситуації, яка утворилася в Україні, полягає в тому, що населення останньої нині має вибудувати новий тип зовнішньополітичної ідентичності на тлі безпосередньої кооперації з державою як ключовим ретранслятором суспільних ідентитетів у світовій політиці. Крім того, підтримка владою єдиної зовнішньополітичної ідентичності державного суб'єкта, що відстоювалася соціумом, який нині відіграє роль першооснови становлення цієї ідентичності в межах держави, сформувалася в «стресовий історичний період» революційних

подій, котрі призвели до драматичних внутрішніх трансформацій, пов'язаних зі швидкими і фундаментальними змінами в світогляді українців. Тобто Україна проходить ще один вагомий етап історичного транзиту: «короткострокова» ідентичність, притаманна нашій державі протягом 1990-х – 2000-х рр., змінюється «довгостроковою». Відповідно, українці, зважаючи на необхідність об'єктивних перманентних політичних і соціальних змін, повністю переосмислили свої зовнішньополітичні пріоритети в глобальному просторі, віддавши в рамках континууму «Ми – Інші» перевагу європейським цінностям, котрі нині є базовими для їх соціального самовизначення і визначення місця України в сучасній системі міжнародних відносин.

Мета та завдання. У зв'язку з цим метою дослідження є виокремлення соціокультурних особливостей формування зовнішньополітичної ідентичності держави в умовах глобалізації, зважаючи на зміну політико-соціальних цінностей в Україні та специфіку їхньої екстраполяції у соціумі в період транзитивного розвитку держави.

Методи дослідження. У процесі написання статті й аналізу наявного тематичного матеріалу автор удавався до загальнонаукових принципів пізнання суспільних явищ, діалектичного, системного і прогностичного підходів, що дали змогу розкрити специфіку становлення і розвитку зовнішньополітичної ідентичності як політико-соціального конструкту в епоху глобалізаційних змін. Використання міждисциплінарного підходу зумовлене характером концепту «зовнішньополітична ідентичність», становлення якого супроводжувалося активною участю різних наук – філософії, соціології, історії, політології тощо.

Зокрема, за допомогою системного підходу автор мав змогу розглядати явища як комплекс взаємопов'язаних елементів, що знаходяться у взаємодії, єдності із середовищем, мають ієрархічну побудову і змінюються з плином часу. У рамках діяльнісного підходу важливими стали ідеї самовизначення суб'єкта в процесі об'єктивізації його діяльності, єдності свідомості і діяльності суб'єкта, а також імплементації такої діяльності. З метою аналізу особливостей розвитку зовнішньополітичної ідентичності як політико-соціального конструкту (зокрема суперечностей та спрямованості його еволюційних змін) було використано діалектичний метод дослідження.

Результати. Постмодерні динамічні суспільства нині послуговуються низкою детермінант для визначення їх зовнішньополітичної ідентичності, комплексність та різноманіття котрих дає змогу говорити про постійні трансформації цього феномена. Кризовий характер політичних і соціальних відносин в Україні, що ускладнюється дезінтеграцією її території як єдиного суб'єкта світової політики після анексії Росією Кримського півострова та вторгнення до Донецької та Луганської областей, є наслідком радикальної зміни суспільства і його базових інститутів після Революції гідності 2013–2014 рр. Відповідно, українці все ще переживають період «пострадянської» та «поставторитаризму», що визначається протиставленням двох тенденцій: тиску минулого і водночас його публічного заперечення. Відповідно, наявний конструкт зовнішньополітичної ідентичності характеризується множинністю його проявів і багаторівневістю. Множинність, своєю чергою, визначає можливості комбінаторних політико-соціальних взаємодій і складність конструкту ідентичності. Система зв'язків, що виникають між різними складниками цього політико-соціального конструкту, знаходиться в безперервному русі і може мати як постійний, так і тимчасовий характер. Останній перебуває у прямій залежності від обставин, що виникають у процесі ідентифікації держави як на внутрішньополітичному (під час налагодження взаємодій між державною владою і соціумом), так і на зовнішньополітичному (в про-

цесі становлення відносин держави та інших акторів міжнародних відносин) рівнях. Таким чином, зовнішньополітична ідентичність є динамічною категорією, адже змінюється в залежності від того, як зростає або, навпаки, знижується вага тих чи інших взаємозв'язків між елементами, що беруть участь у процесі її конструювання.

По суті, зовнішньополітична ідентичність не може розглядатися як даність, оскільки значна увага має приділятися процесу її формування («опредметнення») та функціонування («розпредметнення») під час розвитку політичної та соціальної систем. Останній виявляється протягом освоєння соціумом (включаючи його політичні компоненти) окремих норм, стандартів, традицій, цінностей, стереотипів та сприйняття свого історичного минулого. Ретрансляція таких ідентитетів окремим суспільством відбувається в результаті його взаємодії із так званими «контрсуб'єктами» – значимими для нього «Іншими», позиція яких дає змогу визначити групову приналежність держави в рамках окремої системи міжнародних відносин і, таким чином, окреслити її зовнішньополітичну ідентичність. Тобто від «Інших» окремий суб'єкт отримує інформацію про соціальні групи, щодо яких він визначає свою приналежність. У результаті подальшої самоідентифікації відбувається позиціонування притаманних його населенню соціальних якостей та їхнє розпредметнення, що дає змогу визначитися з можливістю ототожнення певної держави з іншими державними суб'єктами. Взаємодіючи з контрсуб'єктами, суб'єкт отримує знання і оцінки ззовні, приймає або відкидає їх у процесі своєї життєдіяльності та розвитку ідентичності, а також транслює їх іншим суб'єктам [9, с. 369–370]. Ця взаємодія має історичний характер, оскільки, будучи опосередкованою активністю соціумів, перманентно впливає на зміни зовнішньополітичної ідентичності держави.

Таким чином, зовнішньополітична ідентичність є єдністю процесу самовизначення (що постає як повсякденна діяльність суспільств) і його результату – самовключення суб'єкта до певної політико-соціальної спільності (що є опредметненою діяльністю) і, отже, тієї чи іншої групи держав на міжнародній арені. Вона є наслідком взаємодії актора з контрсуб'єктами і може вважатися єдністю об'єктивної і суб'єктивної реальності [10, с. 82–83].

У цьому сенсі варто зазначити актуальність системно-діяльнісного підходу, представленого в роботах В. Фофанова, згідно з якими зовнішньополітична ідентичність є цілісністю, що знаходиться в єдності структури і функціонування, адже формується внаслідок взаємодії держави і соціальних суб'єктів у процесі її становлення та розвивається в залежності від її подальшої екстраполяції назовні [5, с. 37]. Таким чином, у сучасному глобалізованому світі зовнішньополітична ідентичність стає

«призмою», через яку розглядається, оцінюється і вивчається багато важливих рис сучасного життя [1, с. 176]. Крім того, проблематика її формування належить до числа сучасних світових викликів, що займають перші місця в порядку денному міжнародної спільноти [3, с. 6].

Дійсно, можна стверджувати, що особливості соціокультурного динамізму сучасності надають процесам ідентифікації державних акторів певної своєрідності. Умови постмодерну породжують трансформацію соціумів із традиційною культурою, стилем і життєвим ладом. Соціалізуючі функції від норм і традицій значною мірою переходять до ЗМІ та інститутів масової культури. Остання, будучи продуктом інформаційно-технологічного етапу розвитку суспільства, напряду впливає на сучасний ідентифікаційний процес державних акторів. Масова та мережева культури формують новітні символічні інтерактивні матриці, які конструюють сприйняття навколишньої реальності з боку суспільства, формують єдиний соціальний простір, роблячи актуальним питання міжкультурної комунікації, сприяють виробленню масових потреб, смаків, ціннісних орієнтацій населення, імітують суб'єктність індивідів як вільних, свідомих, індивідуальних володарів своїх прагнень, почуттів, думок і дій, трансформують гендерну культуру. По суті, традиційна культура, адаптуючись до формату ЗМІ, зазнає змін і перетворюється на частину масової культури [8, с. 131].

Специфіка соціокультурних умов сучасної України і розвиток нових інформаційних технологій справді дає засобам масової комунікації потенційно великі можливості впливу на особистість і суспільство. В умовах кризового стану традиційних трансляторів ідентичності (приміром, професійних чи освітніх колективів) засоби масової комунікації почали набувати ролі провідних агентів соціалізації, які за допомогою новітніх технологій у масовому масштабі впливають на свідомість індивідів. Нині в рамках інформаційного простору проглядаються конструктивна і деструктивна тенденції, спрямовані на формування позитивної ідентичності через уявлення про національну культуру та історію, відчуття причетності кожної людини до соціального цілого, артикуляцію соціальної пам'яті [6, с. 396]. Однак суперечності між цінностями аудиторії і цінностями, що лежать в основі соціокультурних зразків, які транслюються сучасними засобами масової комунікації, ускладнюють усвідомлену позитивну ідентифікацію суспільства та, як результат, держави загалом.

Нерідко така ситуація стає причиною витіснення значимих «Інших» із процесу формування зовнішньополітичної ідентичності актора. За цих умов не можна визначити нормативні характеристики і виробити уявлення про власне «Я», що може стати причиною формування свого роду «етноцен-

тризму» і призвести до руйнування наявної ідентичності. Така ситуація нині спостерігається на окупованих територіях України: використовуючи масову культуру соціальних мереж та контрольовані ЗМІ, Російська Федерація продовжує руйнувати ідентичність українського населення. Реалізація цього завдання для РФ полегшується нестабільністю наявної ідентифікаційної моделі, притаманної суспільним групам у Криму й на сході України. Розбалансованість соціуму й нестача його єдності в цих регіонах призводять до викривлення діалогу населення й влади: як результат, держава не має належного соціального базису своєї зовнішньополітичної ідентичності, яка, до того ж, перебуває під постійним тиском російської пропаганди на території значимих для України «Інших» за кордоном.

З одного боку, визнання множинності життєвих шляхів, індивідуальних картин світу свідчить про набуття соціумом права керуватися власною системою принципів, що створює найширші можливості для конструювання його власного «Я». З другого боку, відсутність твердих культурних орієнтирів та насаджування чужих звичаїв і традицій ускладнюють проблему вибору ідентичності держави. Мультикультуралізм та космополітичні канони розвитку сучасного світу, якими послуговуються соціуми в процесі визначення їхньої ідентичності, все ще перетворюють останню на одну з форм їх історичного буття. Однак часто відбувається розмивання соціокультурної основи їх зовнішньополітичної ідентифікації, тобто знищення її суспільних передумов, а значить, і її самої. Сучасне суспільство можна уявити або у вигляді абстрактної спільноти, в якій кожен індивід дотримується різноманітних традицій і не відчуває відповідальності перед групою (населенням), або у вигляді сукупності дезінтегрованих мікрогруп. І в тому, і в іншому разі їхня ідентифікація ускладнена. Однак ця криза соціальності не означає надання переваги індивідуальності, адже остання може сформуватися і реалізовуватися тільки в межах групи [10, с. 85]. Як результат, досягнення суспільної єдності в процесі вибудовування зовнішньополітичної ідентичності держави уможливується на основі включення до нього державного механізму як гаранта подальшої екстраполяції сформованої ідентичності назовні задля належного сприйняття та підтримки її з боку значимих для цього актора «Інших».

У цьому ключі важливими функціями державного суб'єкта є ведення налагодженого діалогу з суспільством задля забезпечення усвідомлення індивідами своєї приналежності до населення цієї держави, гарантування участі індивідів у соціальному та політичному житті країни, імплементація державних програм, основною ідеєю яких мала б стати спільність різноманітних соціальних груп, що в подальшому означало б формування зовнішньополітичної ідентичності цього актора як єди-

ного колективного цілого. Так, на думку Д. Істона, саме через суспільство ретранслюються вимоги населення і виявляється його підтримка політичній системі – *de facto* прослідковується спроможність неполітичних організацій виходити на політичний рівень, що виявляє ті суспільні відносини, котрі розвиваються поза рамками владно-державних структур, але не поза межами держави як такої [7, с. 210].

У контексті переплетення процесів глобалізації та регіоналізації світу справді часто переважають неформальні (навіть віртуальні) суспільні інститути, діяльність яких може поставити під сумнів здатність соціумів забезпечувати стабільну зовнішньополітичну ідентифікацію держави. Пристосовуючись до ситуації соціокультурної нестабільності, нестійкості і швидкоплинності змін соціокультурного простору, населення держави може втрачати історичну пам'ять, завдяки якій відтворюється його політико-соціальна ідентифікація. Тобто різноманітність суспільних підходів до формування зовнішньополітичної ідентичності суттєво ускладнює процес її вибудовування. Адже під час конструювання цього феномена мають значення як примордіалістські фактори або символи (історичні, територіальні, культурні, мовні тощо), так і конструктивістські максими, згідно з якими зовнішньополітична ідентичність постає як певний соціальний конструкт [6, с. 387–388].

Варто зазначити, що на практиці не існує чітко заданого набору ознак для визначення зовнішньополітичної ідентичності: кожен державний актор у процесі свого історичного й політико-соціального розвитку послуговується виробленим еволюційно набором маркерів його ідентифікації. Крім того, держави використовують різні алгоритми поєднання таких ідентитетів, котрі можуть суттєво корегуватися в умовах глобалізації. Глобальні трансформації призводять до того, що формування колективної ідентичності в рамках держави можуть ініціювати різні суспільні групи, надалі поширюючи вироблену ними модель ідентифікації на весь соціум і, як результат, переформатовуючи (частково чи повністю) зовнішньополітичну ідентичність державного актора. По суті, в формах і способах функціонування сучасних ідентифікаційних механізмів, пов'язаних зі змінною природою культурного середовища та поширенням нових засобів соціалізації на зразок комунікативних технологій та ЗМІ, полягає динаміка феномена зовнішньополітичної ідентичності держави.

На нашу думку, незважаючи на ці тенденційні зрушення, нині ще зберігаються фундаментальні властивості державної ідентичності як окремого політико-соціального явища. Зовнішньополітична ідентичність зберігається в часі, має вертикальний (виражений в історії, традиціях та мові) й горизонтальний (означений можливістю виконувати різні

вимоги соціальних систем) виміри, характеризується континуїтетом та окремішністю для конкретного актора в рамках певної системи міжнародних відносин. Однак в умовах політико-соціальної кризи загальний вектор ідентифікації держави змінюється не в залежності від потреби в самоповазі, а відповідно до потреби в сенсі [6, с. 401]. Так, проблемне поле дослідження ідентичності включає центральну проблему сучасної культури, від вирішення якої залежить її самозбереження, – відтворення універсальної структури та характеру суспільних цінностей і відродження духовності, що були притаманні тому чи іншому соціуму історично. Так, вибудовуючи новітню зовнішньополітичну ідентичність, Україна звертається до глибинних архетипових коренів європейської культури, котрі здатні активізувати в масовій свідомості процес регенерації історично притаманних українцям образу світу, національної культури і втіленого в ній суспільного інтелекту, що сприятиме відторгненню чужих суспільству цінностей, норм, установок і моделей поведінки радянської доби.

У цьому ключі важливо, що ідентичність не має розумітися як результат біполярної опозиції «Ми – Вони». Цей феномен, перш за все, виконує функцію збереження та підтримки традиційних цінностей і налагодження діалогу між різними культурами й соціальними групами, який залежить від визнання і належного сприйняття їх культурного різноманіття. Ідентичність перебуває в центрі соціокультурної реальності, котра постійно змінюється, практично об'єднуючи ланки тріади «особистість – суспільство – культура». Разом із цим, розглядаючи пошук нової ідентичності як один із визначальних векторів соціокультурної динаміки сучасного суспільства, варто, швидше, говорити про безперервний процес самоідентифікації, під час якого соціальний актор конструює і змінює життєві смисли, пристосовуючи їх до зовнішнього світу й таким чином визначаючи власне колективне «Я». Як зазначає З. Бауман, проблема ідентифікації є проблемою вибору і вмінням вчасно зробити інший вибір у разі, якщо раніше обрана ідентичність втратить цінність або свої «спокусливі риси» [1, с. 191].

У сучасних умовах політико-соціального транзиту політико-соціальна ідентичність і, як результат, зовнішньополітична ідентичність України характеризується динамізмом і нестабільністю. Тому відбувається посилення первинної ідентичності, тобто тих стійких елементів культурних моделей, які зазвичай описуються як традиціоналістські (національна культура, релігійні цінності тощо). Проте цей процес не можна окреслити як протистояння модернізації, адже нині первинна ідентичність набуває якісно інших характеристик. Традиційні установки переосмислюються й адаптуються до нової політико-соціальної реальності,

яка характеризується відкритістю і нелінійністю розвитку [2, с. 55]. Паралельно створюються нові символи країни, освоюються демократичні цінності й інститути громадянського суспільства. Одночасно відбувається зміна попередніх групових ідентичностей, притаманних авторитарно керованому соціуму колишнього СРСР. На практиці зазначається дроблення й поступовий розпад радянської ідентичності, а інтеграція її носіїв до нових політико-соціальних формацій є наслідком трансформації ідентичнісних маркерів держави та поступовою зміною зовнішньополітичної ідентичності України.

Важливим фактором подальшої розбудови ідентичності нашої держави є реалізація конкретних стратегічних завдань, закріплених на найвищому політичному рівні, які враховували б не тільки військово-політичні чи економічні інтереси країни, а й аспекти її зовнішньополітичної ідентифікації. Так, у 2014 р. Верховна Рада України, визначаючи засади зовнішньої політики держави, констатувала її приналежність до європейських країн, таким чином підтвердивши її європейську ідентичність та бажання адаптувати на своїй території провідні цінності держав Європи [4]. Демократизація основних соціально-політичних інститутів, інтеграція до світової економіки, послідовне відстоювання національних інтересів – ключові тенденції розвитку українського суспільства, що впливають на процес ідентифікації України. Зважаючи на російську агресію на сході нашої держави, йдеться про пошук найскладніших компромісів, які дали б змогу Україні зберегти свій національний суверенітет і територіальну цілісність, одночасно не відкидаючи європейську перспективу її розвитку та допомагаючи уникнути загрози розколу держави і конфлікту ідентичностей різних соціальних груп.

Висновки. Як наслідок, проблематика актуальної для України зовнішньополітичної ідентифікації потребує не тільки становлення загальносуспільної самосвідомості, а й чіткого визначення місця держави в історичному процесі серед інших держав, виявлення і глибинного розуміння її індивідуальної сутності та соціокультурної самобутності. У цьому сенсі має бути взято до уваги не тільки геополітичне становище України, пов'язане з її «цивілізаційною дихотомією» по осі «Схід – Захід», а й особливості сучасних політико-соціальних ідентифікаційних процесів, характерними для яких є зіткнення дискурсів традиційного, модерного та постмодерного суспільств. Нашарування цих дискурсів породжує розкол ідентичності зсередини. Таким чином, ключовою виявляється задача пошуку такого дискурсу, який надав би соціуму цілісність і ціннісну вкоріненість. Ускладнення соціальної, економічної, політичної, культурної сфер

життя суспільства в умовах глобалізації створює безліч перспектив, життєвих моделей, стратегій і перетворює питання ідентичнісного вибору на проблему державного рівня. У цьому контексті визначення зовнішньополітичної ідентичності України може розглядатися як подолання наявних політичних та ідеологічних суперечностей, адже європейська ідентичність нашої держави збережена в просторі й часі завдяки наявній історичній пам'яті, політико-соціальним традиціям та культурним кодам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бауман З. Индивидуализированное общество. М.: Логос, 2005. 390 с.
2. Делокаров К.Х. Глобализация и проблема нелинейности цивилизационного развития / К.Х. Делокаров, Ф.Д. Демидов. Глобализация и перспективы современной цивилизации / отв. ред. К.Х. Делокаров. М.: КМК, 2005. С. 54–82.
3. Кучуради И. Философия перед лицом мировых проблем. Вопросы философии. 2004. № 3. С. 5–11.
4. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України № 2411-VI від 1 липня 2010 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
5. Фофанов В.П. Социальная философия: кновой исследовательской парадигме. Гуманитарные науки в Сибири. 1997. № 1. С. 35–40.
6. Cerulo K.A. Identity Construction: New Issues, New Directions. Annual Review of Sociology. 1997. № 23. P. 385–409.
7. Easton D. A Systems Analysis of Political Life. N. Y.: Wiley and Son, 1965. 507 p.
8. Horn P. Mass Culture, Popular Culture and Cultural Identity / H. Arlt, D.G. Daviau (eds.) Culture, Civilization and Human Society: Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS). Oxford: EOLSS Publishers. UNESCO. 2002. Vol. I. P. 126–147.
9. Howard J.A. Social Psychology of Identities. Annual Review of Sociology. 2000. № 26. P. 367–393.
10. Levine D.P. Identity, the Group, and the Social Construction of Reality. Journal for the Psychoanalysis of Culture and Society. 1999. Vol. 4. № 1. P. 81–91.

REFERENCES:

1. Bauman Z. Individualizirovannoe obshchestvo [Individualized society]. Moscow: Logos, 2005 [in Russian].
2. Delokarov K.Kh., Demidov F.D. (2005) Globalizatsiia i problema nelineinosti tsivilizatsionnogo razvitiia [Globalization and the problem of nonlinearity of civilizational development]. Kh. Delokarov (ed.) Globalizatsiia i perspektivy sovremennoi tsivilizatsii [Globalization and the prospects of modern civilization]. Moscow: KMK. Pp. 54–82 [in Russian].
3. Kuchuradi I. Filosofiiia pered litsom mirovykh problem [Philosophy in the face of world problems]. Voprosy filosofii. 2004. No. 3. Pp. 5–11 [in Russian].
4. Pro zasadi vnutrishnioi i zovnishnioi polityky. Zakon Ukrainy no. 2411-VI vid 1 lypnia 2010 roku [On the Foundations of Domestic and Foreign Policy. Law of Ukraine no. 2411-VI of 1 July 2010]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

5. Fofanov V.P. Sotsialnaia filosofii: k novoi issledovatel'skoi paradigme [Social philosophy: Towards a new research paradigm]. Gumanitarnye nauki v Sibiri. 1997. No. 1, Pp. 35–40 [in Russian].

6. Cerulo K.A. Identity Construction: New Issues, New Directions. Annual Review of Sociology. 1997. No. 23, Pp. 385–409.

7. Easton D. A Systems Analysis of Political Life. N. Y.: Wiley and Son. 1965.

8. Horn P. Mass Culture, Popular Culture and Cultural Identity. In H. Arlt, D. G. Daviau (eds.) Culture, Civilization and Human Society: Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS). 2002. Vol. I. Pp. 126–147. Oxford: EOLSS Publishers / UNESCO.

9. Howard J.A. Social Psychology of Identities. Annual Review of Sociology. 2000. No. 26. Pp. 367–393.

10. Levine D.P. (1999) Identity, the Group, and the Social Construction of Reality. Journal for the Psychoanalysis of Culture and Society. 1999. Vol. 4. No. 1. Pp. 81–91.

Social and cultural features forming the foreign policy identity of the state under the conditions of globalization

Tsyryfa Luliia Anatoliivna

PhD in Political Science,
Assistant at the Department of
International Regional Studies
of the Institute of International Relations
of Taras Shevchenko National University
of Kyiv
36/1, Melnykova Str., Kyiv, Ukraine

The foreign policy identity of the state is now being formed by a number of factors including cultural component as one of the most important drivers. The cultural sector of mankind's development is constantly transformed due to the growing importance of the mass media and information technologies. Their spread is facilitated by the global ties existing between the states and societies in all the sectors of contemporary life.

The purpose of this study is to identify the social and cultural features forming the foreign policy identity of the state under the conditions of globalization with relation to changes in political and social values in Ukraine and the specific nature of their extrapolation within the society during the period of the transitive development of the state.

Preparing this work, the author used general scientific principles of cognition of the social phenomena; dialectical, activity, systemic and prognostic approaches which allowed revealing specific features of formation and development of the foreign policy identity as a political and social construct being under the globalization changes. The usage of the interdisciplinary approach is conditioned by the nature of the «foreign policy identity» concept which was formed through the active development of various sciences.

The foreign policy identity of the state is determined to have plural manifestations and multiple levels, since it is a dynamic category. It varies both due to the state and society cooperation and due to the state and significant «Others» collaboration on the international arena as well. Thus, the foreign policy identity is constantly forming at the internal and external policy levels and cannot be taken for granted.

The foreign policy activity of the state and its interaction with the «Others» determine the latter's position on the place of the subject concerned within the framework of a certain system of international relations, that is the group membership of its society at the global level is articulated.

In the era of globalization, this process is constantly influenced by the mass culture and the mass media which can distort the formation of the foreign policy identity of the state while impacting its society. Their destructive influence can be avoided through the dialogue between representatives of the state authorities and the society stressing the latter's traditional markers of identity, i.e. historical memory, language, and symbols.

Key words: foreign policy identity, globalization, state, society, culture, political transit.